

GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural
Avinguda Diagonal, 523-525, Barcelona

Assumpte: al·legacions a la modificació del Pla Rector d'Ús i Gestió de l'àrea protegida de les illes Medes

EXPOSA:

Que l'entitat que represento ha tingut coneixement de l'obertura i tràmit del Projecte de decret pel qual es modifica el Pla rector d'ús i gestió de l'àrea protegida de les illes Medes, aprovat pel Decret 222/2008, d'11 de novembre.

Que l'entitat que representa té com a objectius l'estudi, la defensa i la conservació de la natura.

Que com sigui aquests objectius interessin al bé comú, i com a tals estan reconeguts a l'article 45 de la Constitució Espanyola.

Que la Sala Segona del Tribunal Suprem, en sentència dictada el 30 de novembre de 1990, en vista al recurs del sumari 12/85 de la Secció Tercera de la Audiència Provincial de Barcelona, reconegué el dret a gaudir del medi ambient com un dret fonamental dels ciutadans espanyols.

Que el Projecte exposat a informació pública afecta tots aquests objectius, interessos i drets reconeguts.

Que ha consultat els documents que s'inclouen a l'expedient i després d'haver-los revisat acuradament es creu que no garanteixen la conservació i preservació dels espais natural de les Illes Medes.

Que per tot el que s'ha exposat, el sotasignant, en nom de l'entitat que representa, compareix en l'esmentat expedient i, exposa a l'empar del que disposen els articles 23, 70 i 83 de la Llei de Procediment Administratiu, les següents

AL·LEGACIONS i PROPOSTES:

1. El grau d'incertesa sobre els impactes del Projecte és elevat

Aquest nou pla passa per alt el principi de prudència pel que fa a la conservació d'aquest espai. És un pla de màxims en el qual només es considera corregir la pressió dels usos un cop es detectin perturbacions, i en cap cas es considera deixar marge de prudència per evitar danys en el patrimoni natural.

Si l'objecte del Pla rector d'ús i gestió és preservar i millorar l'estat de conservació del patrimoni natural de l'espai protegit cal, sens dubte, disminuir la pressió de les activitats subaquàtiques, imposar el criteri de prudència i establir uns valors d'ús per sota de la capacitat de càrrega que es determini per a cadascuna de les zones en funció dels resultats lligats al seguiment biològic.

2. Reinterpretació dels estudis científics signats per la UB

"Tanmateix, les conclusions dels estudis de seguiment que es realitzen a l'àmbit del Parc Natural, des dels anys 2009 al 2014, recomanen tenir en compte el tipus d'hàbitat i fragilitat de les comunitats biològiques per poder establir límits màxims d'immersió. S'indica que és més sostenible establir els límits d'immersió per a cada zona d'immersió, i no de forma homogènia, prenent com a referència els resultats dels estudis de seguiment marí i les dades d'immersió dels darrers anys, i poder determinar quin règim d'immersions és el més adequat a cada zona."

L'afirmació marcada en negreta, es incorrecta. En cap dels estudis científics signats per la Universitat de Barcelona (UB) es proposa prendre les dades d'immersions d'altres anys com a referència per a establir el nombre màxim de submarinistes. Concretament, en l'informe científic annexat a la documentació es demana: "Fer un pla més detallat sobre el nombre d'immersions en cada una de les zones no basat en el nombre d'immersions realitzades en el passat, sinó en funció de la presència i vulnerabilitat de les comunitats presents en cada zona."

Així doncs, dels informes científics que acompanyen la revisió del PRUG se'n desprèn la necessitat de disminuir la pressió sobre els hàbitats per tal d'accelerar-ne la recuperació ecològica. La interpretació contrària que se'n fa a la documentació exposada demostra la necessitat d'incorporar al procés de revisió dels límits d'immersions una figura experta, coneixedora del llenguatge científic en el qual es presentaran els resultats del monitoratge i familiaritzada amb l'àrea d'estudi.

3. Creació d'un comitè científic de seguiment

És necessari que el decret promogui la creació d'aquesta figura o òrgan, en determini la composició i en delimiti les funcions.

Recomanem que el format d'aquesta figura sigui el d'un comitè de persones expertes en matèria de conservació i gestió d'espais naturals. Estaria idealment conformat tant per agents locals del territori català com per figures internacionals de reconeguda competència en la matèria per assegurar-ne la independència i alhora la representativitat. La missió d'aquest òrgan seria consultiva, amb l'emissió d'un informe anual on es fes un balanç de l'evolució de l'espai i es formulessin recomanacions per a la seva correcta gestió en base als informes de seguiment científic. Així, l'esmentat comitè esdevindria l'enllaç entre el

programa de seguiment i l'administració responsable de la revisió de la pressió antròpica autoritzada.

Aquesta configuració ofereix múltiples avantatges: evita errors d'interpretació per part de persones no necessàriament expertes, evita la desautorització dels investigadors i investigadores que s'ha produït els darrers anys durant el procés d'elaboració de la revisió, dota la direcció general competent de major legitimitat davant tots els agents involucrats i ofereix millors garanties de transparència en les pràctiques de l'administració.

4. Mantenir el nombre de boies d'immersió en 12

Aquest Projecte preveu un augment significatiu del nombre de zones d'immersió, associat a l'augment del nombre de boies. En l'ordre MAH/346/2009, de 6 de juliol es contemplava un total de 12 boies d'amarrament (C1 el Salpatxot, C2 el Medallot, C3 la Pedra de Déu, C4 la Pota del Llop, C5 la Cova de la Reina, C6 la Vaca, C7A o C7B Dofí Nord o Dofí Sud, C8 Carall Bernat, C9 Tascó Petit, C10 Ferranelles, C11 Tascó Gros), mentre que en la proposta actual es planteja de posar-ne 17, comptabilitzant les boies I2 i I6 del Francès i la Cova de la Reina que, tot i que es diu que "excepcionalment (..) s'habilitaran temporalment per a la pràctica del busseig", passaran a ser de facto noves boies d'immersió. En definitiva, s'augmenta en un 42% les zones on es permet la immersió.

El fet que s'obrin aquestes noves zones per a la pràctica del busseig implica que pràcticament cap zona de les Medes quedi lliure de l'impacte de l'escafandriste. Això és incompatible amb preservar una o més àrees amb poc o nul impacte de busseig, que es poden fer servir com a referència per a comparació amb les àrees on aquesta activitat és permesa (vegeu més endavant).

S'argumenta que en aquestes zones dominen les comunitats infralitorals dominades per algues, i que aquestes són resilientes als contactes fets per escafandristes. Aquests arguments no són completament certs.

Per una banda, tenint en compte que els submarinistes, de mitjana, neden uns 100 metres al voltant del punt d'immersió (Lorente et al., 2004), es calcula sobre el mapa de la cartografia bionòmica de les Illes Medes (Hereu et al., 2012) que des de totes les zones que es preveu habilitar es pot accedir fàcilment a zones amb les comunitats més fràgils de coral·ligen.

Per altra banda, les comunitats infralitorals dominades per algues, tot i que efectivament no són tan fràgils, sí que poden patir impactes derivats de la sobrefreqüentació (veure més endavant).

Per tot això, es demana mantenir el nombre de boies d'immersió en 12, tal com està previst en l'ordre MAH/346/2009, de 6 de juliol.

5. Establir límits en les franges horàries de submarinisme

Al document es contempla que les immersions es realitzarien sense cap restricció diària, fet que comportaria que la quota anual es pogués exhaurir ràpidament (calculem que en menys de 2 mesos), obligant l'equip gestor a tancar la zona.

A més, la falta de control sobre les zones on poden anar els centres farà que es creï una competència entre ells per arribar primer al lloc d'immersió, generant que es navegui a

més velocitat i amb maniobres perilloses per a la navegació i seguretat pels demés usuaris. Aquest fet ja s'ha pogut constatar durant aquest any 2016.

Es demana per a evitar una excessiva freqüentació permanent de submarinistes en una zona determinada, i garantir la seguretat en la navegació, establir com a màxim dues franges horàries de submarinisme en cadascuna de les zones.

6. La vigilància com a factor clau pel funcionament del PRUG

Per a garantir la conservació de l'espai, s'ha de realitzar un seguiment i control intensiu en quant a la vigilància i gestió. En aquest sentit, considerem que el control del nombre màxim de submarinistes per boia serà difícil de controlar. Així mateix, en el cas que s'exhaureixin el nombre d'immersions en una zona, s'haurà de treure la boia, fet que pot succeir a mitja temporada d'estiu i que pot generar molta problemàtica per la pressió dels centres d'immersió.

Un punt més a tenir en compte és la seguretat en la navegació (veure punt anterior). Per a garantir que els centres d'immersió respectin les normes de navegació i velocitat, cal una vigilància constant, i poder sancionador per part dels vigilants. Per tot això, es demana:

- Que l'administració programi els recursos que posarà en marxa per vigilar el nombre d'immersions.
- Dotar el parc d'un servei de vigilància eficaç, amb poder sancionador, no només amb funcions informatives.
- Imposar a les empreses el respecte per les normes d'ús, ja que exploten un patrimoni públic que es manté amb recursos públics. Caldria preveure la suspensió de les llicències per operar dins el parc de les empreses infractores.

7. Sobre els criteris de recuperació de les comunitats

Tal com es planteja la regulació al llarg dels anys del nombre de submarinistes a cada punt de busseig no es respecta el principi de prudència, ja que només contempla la reducció en el cas que es detectin efectes negatius, és a dir, forçant la pressió al màxim, intentant mantenir les comunitats al límit de la seva capacitat de càrrega.

Per altra banda, considerem que les comunitats que mostren signes de recuperació no es poden considerar comunitats recuperades i, conseqüentment, no s'hi hauria de permetre augmentar el nombre d'immersions. Si aquestes comunitats es recuperen és precisament perquè han patit un impacte amb els usos que s'hi han fet fins al moment, i encara n'estan patint les conseqüències, ja que estan per sota del seu òptim i en vies de recuperació. Per tot això, es demana:

- Considerar que una comunitat que s'està recuperant es troba encara sota els efectes d'un impacte i, conseqüentment, no permetre un augment del nombre de submarinistes en la zona.
- Revisar a l'alta el nombre de submarinistes només en el cas que hi hagi hagut una recuperació i una estabilitat continuada dels descriptors durant almenys 4 anys, o el temps que determini la dinàmica dels descriptors utilitzats.

8. Factor positiu la creació d'una zona de reserva integral

Celebrem que s'hagi incorporat una zona de reserva integral. Tot i que els indicadors proposats es basen en la comparació de zones impactades amb elles mateixes (per això és important un seguiment constant al llarg del temps), un paràmetre fonamental per a determinar els impactes es tenir zones de referència no impactades. Aquesta nova zona, doncs, permetrà incorporar una zona no impactada que es pugui establir com a referència, i que permetrà tenir una idea de com es recuperen les comunitats després d'aturar la freqüentació i els usos.

Un altre tipus de referència que caldria és la capacitat de recuperació de les comunitats pertorbades. Per això, seria necessari tancar zones impactades pel busseig el temps suficient perquè es pugui descriure la dinàmica de recuperació de les comunitats. Per tot això, es demana:

- Mantenir al zona del Medallot com a reserva integral on no es dugui a terme cap impacte com a referència per a la comparació de les zones on es duen a terme activitats que poden malmetre els fons. L'illa del Medallot es una zona ideal per la seva representativitat de la majoria d'hàbitats de les Medes, el seu aïllament i la facilitat de vigilància.
- Per a determinar la dinàmica de recuperació de cada zona després d'un impacte, s'hauria de poder tancar zones en un sistema rotatiu per a fer el seu seguiment sense impacte en el següents 4 anys.

9. Guiatge i ecobriefing

Coincidim amb la nova proposta en remarcar que el comportament dels submarinistes és un punt clau que pot determinar en gran mesura els danys que es puguin produir en les comunitats bentòniques a causa de la freqüentació. En estudis realitzats tant a les Illes Medes (Lorente et al., 2004), com en esculls tropicals dominats també per espècies de corall sensibles a la freqüentació (e.g. Zakai i Chadwick-Furman, 2002; Baker i Roberts, 2004), es demostra que la implementació de bones pràctiques per part dels submarinistes pot reduir en gran mesura els impactes sobre les comunitats i espècies bentòniques.

Es per això que voldríem reafirmar la necessitat d'implementar mesures de bones pràctiques per a les immersions que es realitzen a l'Àrea Protegida de les Illes Medes. Per tot això, es demana:

- Que sigui obligatòria la supervisió de les immersions realitzades pels centres d'immersió a través de:
 - o una explicació prèvia a la immersió amb recomanacions sobre el comportament subaquàtic respectuós i la fragilitat de les comunitats que s'observen (ecobriefing). Aquestes explicacions s'haurien de dur a terme per guies específicament formats per a aquesta tasca. Per a aquesta preparació, el parc hauria d'organitzar cursos de formació per als guies, que fossin obligatoris per a poder operar a la reserva.
 - o la obligatorietat del guiatge per part de, com a mínim, un instructor o guia submarí que acompanyi la immersió dels bussejadors amb la funció de vetllar per un comportament respectuós per part d'aquests.

10. Instaurar un control permanent dels descriptors necessaris

Per a fer efectiu aquest pla, s'ha d'instaurar un control permanent dels descriptors necessaris per a detectar els possibles impactes del submarinisme i altres usos sobre les comunitats bentòniques. Aquest nou tipus de gestió adaptativa, basada en l'evolució dels descriptors que indiquen l'estat de conservació de les comunitats i espècies bentòniques pot ser un gran avenç en fer compatible els usos amb la conservació del medi natural. No obstant, tal com recull el document, aquest sistema s'ha de basar en la selecció dels suficients descriptors que donin informació de totes les comunitats on es desenvolupen activitats de busseig, així com un control continu i permanent d'aquests.

Un altre aspecte clau que s'hauria de considerar és el grau de precisió dels indicadors utilitzats per a determinar l'evolució de les comunitats i l'impacte de les activitats que s'hi realitzen. Degut a que tot el pla es basa en els resultats del seguiment de paràmetres biològics, aquests haurien de ser el més precisos i constants possible. Per la seva dinàmica, el període d'un any, que és el temps de resposta que es planteja en la nova proposta del PRUG, no pot donar garanties de si les poblacions es recuperen o no, de forma que s'hauria de considerar el temps de resposta adequat a la dinàmica dels descriptors (almenys 4 anys per a poder verificar una recuperació, o el temps necessari pel tipus de descriptor).

Per altra banda, el pla assumeix que les comunitats infralitorals dominades per algues són resilientes als contactes fets per escafandristes. Aquest criteri no respecta el principi de prudència. Si bé són comunitats més resilientes, a partir de certs nivells de freqüentació (certament per sobre de les comunitats del coral-ligen, però no infinits) es poden generar perturbacions.

Altres comunitats també poden patir els efectes de sobrefreqüentació, com les comunitats fotòfiles, hemiesciòfiles i esciòfiles (les comunitats dominades per *Cystoseira* sp., tot i ser espècies fotòfiles són perennes i estructurals poden ser també malmeses pel contacte continu), o les comunitats de peixos (aquelles que poden veure alterat el seu comportament d'alimentació o reproductiu per la presència permanent de submarinistes).

En aquest sentit, tot i que actualment no coneixem o no hi hagi evidències d'aquests o altres impactes, és possible que s'acabin produint si augmenta molt el nombre de visites de snorkeling i de busseig en determinades zones. Per tot això, es demana:

- Garantir la mesura i anàlisi de suficients indicadors, amb suficient freqüència allà on es practiquen les activitats de busseig, i en zones on no es faci immersió com a zones de control.
- Cercar nous descriptors per a les comunitats i espècies menys profundes (com les comunitats dominades per *Cystoseira* spp., o els peixos) que puguin indicar perturbacions, en el cas que es produeixin.
- Incloure també la possibilitat de regular les activitats de snorkeling i altres activitats, com caiac de mar o altres, en el cas que es detectin impactes causats per aquestes.

11. Sobre les comunitats mediolitorals

El nou pla considera incorporar el bany en els centres d'immersió i creuers turístics. Aquest fet pot generar un augment molt significatiu d'aquesta activitat que pot tenir conseqüències de cares a la gestió, ja sigui per fer compatible la navegació i la seguretat dels usuaris, o pels possibles impactes sobre el medi natural.

Sobre els impactes possibles al medi natural, els banyistes poden impactar les comunitats mediterrànies si pugen a les roques, que solen estar colonitzades per comunitats molt sensibles als impactes i les trepitjades (“trampling” és el terme anglosaxó d’aquesta pertorbació).

Una altra activitat que està en augment és la navegació amb caiac de mar. Ja s’ha observat freqüentment que aquests usuaris varen aquestes embarcacions a les roques per a descansar o deixa-les mentre es banyen. Això evidentment pot crear un impacte molt important en les comunitats mediterrànies. Per tot això, es demana:

- Especificar que els banyistes no poden pujar sobre les roques, o pujar a l’illa.
- Especificar que en cap cas els caiacs de mar poden ser varats sobre les roques.

12. Usuaris particulars

Un cop més, els usuaris anomenats “particulars” (mal anomenats així, ja que precisament representen l’ús públic d’aquest espai i en realitat els particulars són els empresaris turístics) són els més perjudicats per aquest nou pla, ja que representa un augment de la pressió turística en detriment dels usos públics de l’espai.

Creiem que en cap cas s’hauria de poder donar la situació que els centres utilitzessin la quota destinada als particulars. Tal com està redactat el text, no queda clar si tenen garantit el poder fer immersió: les quotes d’immersió dels usuaris s’haurien d’especificar en nombres, i en cap cas haurien de passar als centres en cas que no s’esgotessin. A més, hauria de ser compatible la simultaneïtat de les immersions de centres i les de particulars. Per tot això, es demana:

- Especificar que en cap cas les embarcacions o clients d’empreses turístiques tenen preferència sobre els usuaris “particulars”.
- Regular les activitats de submarinisme dels usuaris “particulars”, de forma que siguin independents de les dels centres, especificar concretament el nombre d’immersions permeses per zona, i que en cap cas aquestes siguin transferibles als centres d’immersió.

13. Velocitat i regulació de la navegació

Aquest nou pla contempla un augment molt considerable de les activitats turístiques a la zona, especialment en els períodes de màxima afluència, ja que la no restricció horària farà que la majoria de les activitats es facin durant els mesos d’estiu (veure comentaris més amunt). Aquesta situació de ben segur generarà situacions de risc en la navegació i en la seguretat dels usuaris de l’espai.

És per això que creiem molt important assegurar que tant les velocitats com els itineraris fets pels centres d’immersió i els creuers submarins siguin el mínim d’intrusius en l’espai, i es respectin les velocitats de navegació.

A més, a la zona de reserva parcial (entre la Punta del Molinet i Punta Salines) es creen situacions reals de risc per a les embarcacions i banyistes, ja que les embarcacions passen a tota velocitat a pocs metres de la roca (especialment a les hores punta) sense respectar cap norma de seguretat. És estrany que encara no hi hagi hagut cap accident greu. El fet que passin les embarcacions a aquesta velocitat impedeix el gaudi d’aquesta zona protegida per part de les persones que hi poden accedir des de terra. Per tot això, es demana:

- Establir i fer respectar els itineraris dels centres de busseig per a accedir a les boies assignades. Aquests itineraris hauran de tenir el mínim recorregut entre l'exterior del parc, i el punt d'amarrament. En cap cas es podrà superar la velocitat de 3 nusos.
- Establir i fer respectar els itineraris dels creuers turístics per accedir a les zones destinades als itineraris. Aquests itineraris hauran de tenir el mínim recorregut entre l'exterior del parc, i el punt d'amarrament. En cap cas es podrà superar la velocitat de 3 nusos, ni en el cas de les zones Nord i Est, menys freqüentades per banyistes.
- A la zona de reserva parcial (entre la Punta del Molinet i Punta Salines) la velocitat màxima hauria de ser 3 nusos a menys de 200 m de la costa.

Per tot això, **SOL·LICITEM:**

Tingueu-nos per presentat aquest escrit, tingueu-nos per personats, en el tràmit d'informació pública en relació al Projecte de decret pel qual es modifica el Pla rector d'ús i gestió de l'àrea protegida de les illes Medes, i en mèrits de tot allò al·legat, efectueu un nou Projecte que tingui en compte les al·legacions i propostes presentades en aquest escrit, i notifiqueu-nos qualsevol resolució que es dicti en relació a aquest Projecte.

Figueres, 11 de novembre de 2016